

Farmor, Anna Jönsson född i Klaxåsen 13 januari 1902 död på Östgårde i Rätan som Anna Anteskog 6 december 1980. Till höger **farmor** som blomsterhyllad 70-åring.

I **farmor**s släktled räknat fyra generationer bakåt i tiden är 87,5 % **inte** födda i Rätans socken. De är födda i socknarna Aspås, Haverö, Ytterhogdal, Ås, Älvros och till sist var de flesta födda i Överhogdal.

Fem generationer tillbaka är endast 1 av 32 född i Rätans socken. Här hittar vi personer som alla är födda den första halvan av 1700-talet. Nu har också ursprungssocknarna blivit fler än de tidigare uppräknade: Berg, Färila, Lillhärdal, Ljusdal, Rödön, Undersåker och Vemdalen.

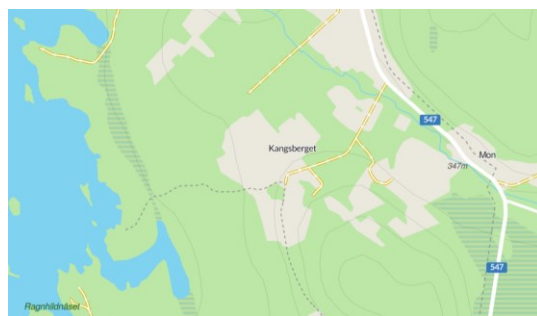
Nu ska jag berätta något om några av de jag funnit i farmors gren av släkträdets.

Först **farmors far och mor. Jöns Eriksson** och **Karin Olofsdotter** på bild nedan med familjen.

Det är potatisskörd på Kangsberget i Gäle utanför Fåker i Näs socken i början av 1920-talet. Från vänster syns bröderna Erik, Olov och Sigfrid sedan **Jöns** och systemen Greta. Sitter gör **Karin** och hon har systrarna Elsa och Karin i knäet. **Farmor** är inte med trots att hon står som utflyttad i kyrkböckerna. Hon är kvar i Klaxåsen redan tillsammans med min **farfar**.

Idag tar det en timme och trettio minuter med bil från Klaxåsen till Kangsberget. Våren 1920 tog det två dygn med häst och vagn. Pappas kusin Ingvar Haraldsson kan och kommer att berätta mer om denna fjärdedel av mina anor. Här och där lånar jag av hans nedtecknade minnen. För min information har jag trålat i digitaliserade arkiv och dragit nytta av vad släktforskare och allmänt nyfikna publicerat i skrift och på nätet.

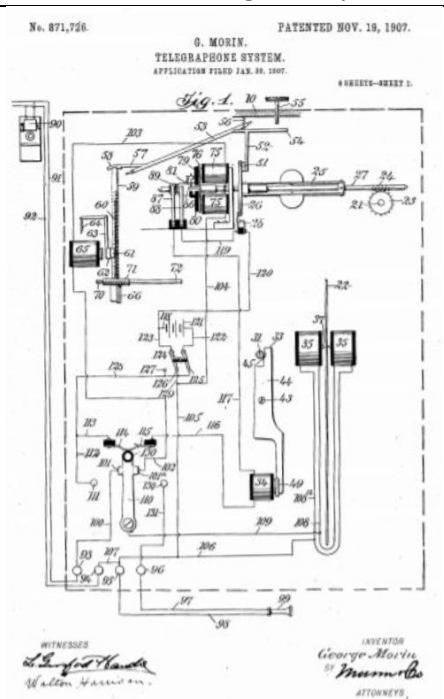
Till höger Jöns Erikssons far och mor, **farmors farfar och farmor**. Erik Johansson född 1837 fick tillsammans med sin bror Olof född 1854 överta föräldrarnas gård Johans. Bröderna gifte sig, Erik med **Anna Jönsdotter** född 1836 i Säter Överhogdal. Efter det att de tillsammans brukat gården lottades det om vem som ensam skulle överta gården. Lotten föll på Erik och Olof kom sedermera att köpa **Frankes**. Se mer om detta i min berättelse om morfar och mormor och torpet där **mamma** föddes.

Utgående från **farmor** har jag dokumenterat enstaka personer så långt tillbaka som tolv generationer bakåt i tiden. Skulle jag ha lyckats kartlägga alla i tolv generationer hade det blivit 8 190 stycken. Jag har efter eget skön valt några och börjar med **Annas far Jöns Jönsson** född 1799 i Sunnanå Överhogdal och död 1875 i Klövsjö. Under sin levnad gjorde han sig ett namn som en duktig kvarnbyggare och var känd som **Kvarn-Jöns** eller Kvarn-Jans beroende på vem som berättar hans historia. Helge Larsson redovisar i sin bok "Släktträdet" Kvarn-Jöns efterlevande på sidorna 156 till 175. Min **farmor** hittar jag överst på sidan 163. Lite längre ned på sidan

finner man **farmors fars kusin** Göran Zakrisson född i Klövsjö 1868 utvandrad till USA, Minnesota, 1887. Där utbildade han sig till civilingenjör tog sig efternamnet Morin och blev därmed George Morin. Enligt "United States Patent Office" 1907 fick han från april till november två patent på föregångaren till våra dagars diktafon. **Göran/George** avlider 1930 i Havanna på Kuba. Han efterlämnar två barn Helen och George. Om Helen får jag vid tillfälle leta kunskap om. Sonen George dör i New York i ett äktenskap med Carmen som inte resulterar i några kända barn. **Göran/George** åstadkom mer i både Sverige och USA vilket Helge Larsson berättar om i boken "Släktträdet" sidan 175 och 176. Till höger den första av tolv bilder som beskriver hans Telegraphone. Nedan ett utdrag ur registret över beviljade patent i USA år 1907.

Innan vi lämnar **Kvarn-Jöns** så måste nämnas att hans hustru **Sigrid Pålsdotter** är min **morfars farfars storsyster**. Hon avlider i cancer i Överhogdal knappt 40 år gammal i augusti 1841.

Morin, George, Habana, Cuba. Telegraphone.....	850,036	Apr. 9	2717	571	127	2313
Morin, George, Habana, Cuba. Telegraphone system.....	871,726	Nov. 19	3266	808-10	131	904

Härnäst sagan om **Dordia**. Hon är **farmors farfars mor** född i Aspås 1796. En beslutsam kvinna som vandrade till Klaxåsen för ett liv med Johan Ersson. De hade träffats på prästgården i Rödön där de tjänade piga och dräng. De vigdes den 25 oktober 1826. Det var dubbelbröllop den dagen. Kyrkoherde Per Staaff (sonen till kommunister Eric verksam i Rätan) vigde denna dag även **Erik Ersson** från Vitvattnet med en kvinna från Härjedalen. Han är en avlägsen släkting visar

det sig. Hans **farfars mor är Gölin Gunbiördsdotter** från Säter i Överhogdal. Hon är min **farfars mormors farmor**. Så långt innan min **farmor och farfar** ens finns som en glimt i deras fäders ögon har deras förfäder redan slitit som drängar tillsammans.

På sin vandring till Klaxåsen bär **Dordia** sina ägodelar i en vrilskål. En idag minst 194 år gammal klenod som ännu finns kvar nu på Tyskbacken i Bryngelhögen. Råämnet till skålen, vrilen, är en utväxt på träd, där träfibrerna går åt olika håll i stället för att gå lodrätt. Denna defekt, som kallas masur, beror troligen på ett genetiskt fel, även om orsaken inte är helt utredd. Masurvirke är mycket eftertraktat, eftersom det anses vackert och dessutom är mycket hårdare än normalt. Vrilen ovan "räddade" jag och pappa från en trädbevuxen holme på Laduvallsmyren någon gång i början av 1980-talet. Den väntar fortfarande på en idog och uthållig skåltillverkare. Dordia går ur tiden 1871. Johan följer efter sex år senare.

Dordias far Olof Gerdin är den ende i släktträdet, hittills, som benämns ryttare. Född i Aspås socken 1764 och död i Häggenås socken 1829. Centrala soldatregistret ger ingen ledtråd till vilka kompanier han var ansluten till. Han antogs 1788 och då rimligtvis till "Jämtlands kavalleri- eller lättberidne dragonkompani". Dragoner var i princip soldater som transporterade sig till häst men stred till fots. Ibland kunde de användas som så kallat lätt kavalleri. **Olof** tar/får avsked 1815 och då kanske i samband med att förbandet byter namn till "Kungliga Jemtlands Häst-

jägareskvadron." Jag undrar om han var dragon i stället för ryttare. De senare mönstrade nämligen en egenägd häst. Lusläsning av generalmönstringsrullor kan kanske ge ett svar. De två till vänster på bilden ovan bär de uniformer som teoretiskt sett även Olof bar under sin tjänstgöringstid.

Min berättelse **Dordia och Jöns** är en sammanställning med ytterligare detaljer om de båda och deras efterkommande. De är inte släkt med varandra men har mer gemensamt än vad som framgår här.

Vad jag känner till så är jag inte släkt med kvinnan på bilden till höger. Säker kan jag inte vara vilket kommer att visa sig i denna del av berättelsen. Jag hittade henne i bildarkivet på Jamtli och jag tycker att hon väl symboliserar att slakten på farmors sida i rätt stor utsträckning kommer från **Haverö socken**. Cykeln pekar också i den riktningen.

Haverö församling tillkom under medeltiden och var under del av medeltiden annexförsamling till Borgsjö församling. Borgsjö och Haverö församlingar kom därefter, fram till 1562, att vara annexförsamlingar till Torps församling. Från 1562 bildade församlingen gemensamt pastorat med Ytterhogdals församling (moderförsamling). Enligt beslut den 9 december 1812 blev Haverö församling eget pastorat. Beslutet trädde ikraft den 30 september 1818. Genom kungligt brev den 9 januari 1689 fick Överturinge och

Ytterturinge i Rätans församling kyrkorätt i Haverö. Genom kungligt brev den 15 mars 1890 överfördes området, då bestående av Hede nr 1, Kroknäs nr 1, Länstersjön nr 1 samt Turingen nr 1 - 6 samt Turinge avradsland eller Turinge kronopark även i jordeboksavseende till Haverö och Västernorrlands

län. Det är **farmors mormor och morfar** på bilden till höger. **Marget Mattsdotter** levde sitt liv i Överhogdal mellan 1844 och 1926. **Olof Mårtensson** föddes i Ytterturingen Haverö socken 1846 och avled 1933 i Överhogdal. **Olof** är en av en stor skara som härstammar från **Sven Nilsson** som levde på Öhn i Haverö socken mellan 1705 och 1795. Enligt kyrkoarkivet i Haverö hade **Sven** vid sin död 9 barn, 49 barnbarn och 44 barnbarnsbarn. Tillsammans 102 stycken varav 76 var i livet när han avled. **Olofs** mor **Gölin Nilsson** levde sitt liv i Haverö mellan 1804 och 1891 och är ett av de 44 barnbarnsbarnen. **Gölin** hade sex syskon och tre barn förutom **Olof**. Majoriteten av dessa ser ut att levt sina liv i Haverö. Bara med denna släktgrens antal i beräkningen är det inte fullständigt osannolikt att jag är avlägset släkt med den cyklande fotomodellen på

väg till Rätan. **Farmor** har fler soldater i sin släktgren än Olof Gerdin, Dordias far. Hittills har jag hittat tio krigare inklusive honom. Jag väljer att berätta om tre av dessa.

Johan Planting med familjenamnet Persson troligen född 1658 i Avesta i Dalarna. Han avlider i Undersåkers socken 1704. Han är **farmors morfars farfars mormors far**. **Johan** antas vid artilleristaten i Järpen skans i januari 1682. Innan dess har han mest troligt fått en grundläggande utbildning vid trivialskolan i Härnösand. Det var en skolform som från 1600-talet och fram till 1905 bedrevs bland vissa "lägre" lärdoms- och latinskolor som erbjöd primärutbildning för ungdomar i ämnena grammatik, retorik och dialektik. Skolformen ersattes 1905 med realskola.

Konstapel är lägsta befälsgrad inom artilleriet. Om Hjerpe skans skriver Bo Oscarsson (han med Orlboka) bland annat följande: *"Nedre skansen byggdes sommaren 1612 av Olof Ingmarsson och hans 300 svenska soldater. Det var under svenska ockupationen av Jamtland 1611 - 1613."* Frederna i Knäred och Roskilde innebär under dryga sextio år ett omväxlande herravälde över både skans och Jämtland. Bo fortsätter: *"År 1677 var det åter dags för de norsk/danska trupperna att jaga bort svensarna från Hjerpe skans. Men i slutet av samma år fick norrmännen order att gå tillbaka till Norge och Hjerpe skans blev åter i svensk besittning."* Nu är det dags för **konstapel Johan** att kroppsarbota, Bo fortsätter: *"År 1700 förbättrades skansen ytterligare med en hög vall, försedd med palissad, som hade fem bastioner. De kallades Päder, Strombergh, Palmquist, Leijonsparre och Ulrika. Innanför vallen fanns förutom skanstornet, två logementsbyggnader. Samtidigt byggdes krutkällaren. Det var en 400 man stark besättning från Hälsinge regemente som utförde arbetet. Skansen beväpnades med 19 två- och trepundiga kanoner. Den 18 juni år 1700 påbörjades också arbetet med en underjordisk förbindelsegång mellan övre och nedre skansen."*

De norsk/danska trupperna kom tillbaka en sista gång den 16 juli 1809, 200 svenska soldater med befäl flydde och norrmännen kunde riva skanstornet den 23 juli. I den grushögen kunde **farmors morfars far** som 12 åring skottat sig trött om den legat i Haverö. Jag undrar vad **12 åringens farmors morfar konstapeln** hade sagt om en sådan ansträngning.

Sven Fundberg med familjenamnet Persson född i Älvros obekant när, gifter sig 1707 i Rätan med Kerstin Eriksdotter från Vitvattnet. Hon föds 1681 och dör i Överhogdal 1767. Sven dör i Armfelts reträtt över fjället 1719. Han är dragon vid Jämtlands dragonregemente, Bergs kompani, torp 108

Vitvattnet. **Farmor** har honom i sitt släkträd genom både sin **far** och sin **mor**. Det är **Svens barnbarn** Esbjörn och Britta som startar den "kedjereaktion" de föds 1739 respektive 1749. **Jöns** och **Karin** är därmed femmänningar när de gifter sig 1897. Det finns mycket skrivet om dödsmarschen. Jag hänvisar till den litteraturen för den som vill veta mer. I andra grenar på släkträdet finns fler som led och dog i denna tragedi.

Pål Renman med familjenamnet Persson född 1705 i Östansjö Ytterhogdals socken dör i fält i Finland 1741. Han är **farmors morfars mormors morfar**. Han antogs 1736 vid Helsinges regemente placerad vid livkompaniet i Bollnäs. Han dog i början av Hattarnas ryska krig det som slutade i en kapitulation 1743. Kanske dog han redan den 22 augusti i nederlaget vid Villmarstrand. Det har bedömts att svenskarna varit illa förberedda, numerärt svaga, knappt utrustade och dåligt övade.

"Hattarna", Hattpartiet, uppstod under 1730-talet som en sammanslutning av flera skilda oppositionsgrupper i den dåvarande ståndsriksdagen. Gemensamt för dessa var den kritiska inställningen till dåtidens försiktiga fredspolitik. I regeringsställning förklarade de Ryssland krig den 8 augusti 1741. Områden som förlorats till Ryssland i det "Stora nordiska kriget" 1700 – 1721 skulle återerövas. Misslyckandet ledde till att ryssarna invaderade Finland.

Per maj 2023 har jag registrerat sammanlagt 295 militärer i släktväven. Några har kommit till via ingiften och inte alla har tjänstgjort i jämtländska regementen.

Farmor och länsmännen i Överhogdal är en historia för sig. **Esbjörn Svensson** hade det hett om öronen både vid generallöjtnant Carl Gustaf Armfeldt upptåg och återtåg när Trondheim skulle erövas. Mer om detta framgår av min berättelse Länsman. **Esbjörns far Sven Esbjörnsson**, född 1658 och död 1722, var även han länsman i Överhogdal. Mellan det att **Sven** och **Esbjörn** hade ansvaret var bland annat **Lars Olofsson**, född 1662 och död 1740 länsman. Han är **farmors farmors farfars farmors morfar** men även **min morfars farmors farmors farfar**. **Lars svärson Jöns Olofsson**, född 1692 och död 1768, är den som efterträder **Esbjörn Svensson** som länsman när han avlider under en nedfallande råghässja. Se där ännu en koppling mellan pappa och mamma.

I farmor flöt ett uns finskt blod. Alla efterkommande har därmed en skomakarsläktning vid namn **Markku Suutari**. Han föddes omkring 1560 på Markkula gård i Lievestuore by Rautalampi i Laukka socken i landskapet Södra Savolax. Han är **farmors mormors morfars farfars morfars farfars farfar!** Vid det här laget utan överraskning är han också min **mormors farmors morfars mormors farfars farfars far.**

Det är sonsonen Markkus Olofsson Tossavainen som etablerar sig i Sverige. Han dör i Tandsjö på Orsa finnmark annandag jul 1675. Hans son Sigfrid har åren innan sin fars död etablerat sig som den första bonden i Fågelsjö. Det är **Sigfrids sondotter Anna** en krutkvinna som avlider 1766 100 år och 3 månader gammal som är mor till Erik och Anna som var för sig båda har **Marget Mattsdotter** i släkträdet. Det på grund av ett bröllop mellan tremänningarna Per och Märet 1810.

Av wikipedia framgår bland annat att: *"Redan i början av 1500-talet begav sig finländare på vinterarbete till svenska gruvtrakter, och på 1580-talet började en invandring från Savolax och norra Tavastland till Mellansverige, främst Värmland. Detta var en inrikes flyttningsrörelse, eftersom Sverige och Finland var politiskt förenade. Den beräknas ha fört 12 000 - 13 000 finnar till svenska skogstrakter (finnmarker)."*

Gustaf den II Adolf hade ett finger med i spelet när det gällde finnarnas etablering i Sverige. Jag undrar om kaféet i **Fågelsjö** tillhandahåller hans bakelser i höst (2023). Sommarsäsongen börjar den 18 maj. Kosta på dig en avstickare från E45 och utforska **Fågelsjö Gammalgård**. Jag är övertygad om att **farmor** hade uppskattat en titt i den gamla gården och en rejäl fika efteråt.

Nu **farmor** på bild!

Tvätt i bäcken på Gammelbacken bakom det hus där **farfars bror Sven** bodde. Bilden tagen någon gång innan **Jöns Eriksson och Karin Olofsdotter** flyttar till Kangsberget

Från vänster är det **farmor** sedan Ingeborg (Ymma) Ramstedt och Signe Kristensson båda från Mattis och födda Andersson samt Margareta (Greta) Jönsson från Johans och Gerda Sundström **farmors** svägerska.

Tack Billy Andersson, **pappas kusin** för hjälp med att identifiera kvinnorna.

I kvällssol, vid vävstol och med min **system** Maria i kjol. Det är rimligtvis några år mellan fototillfällena men det är samma **farmor**.